

Буркавцова М.В.,
студентка 6 курсу, 3 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ЗЛОЧИННІСТЬ

Ключові слова: запобігання злочинності, злочинність неповнолітніх, наркозалежність.

Анотація. У тезах розглянуто проблему наркозалежності неповнолітніх та її негативний вплив на злочинність.

Анотація. В тезисах рассмотрена проблема наркозависимости несовершеннолетних и ее влияние на преступность.

Ключевые слова: предупреждение преступности, преступность несовершеннолетних, наркозависимость.

Summary: The problem of teen drug addiction and its negative impact on crime is examined in theses.

Keywords: crime prevention, juvenile delinquency, drug addiction.

Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [9, с. 1297].

Наразі проблема наркозалежності сучасної молоді України стоїть надзвичайно гостро. Вживання неповнолітніми наркотиків стає небезпечним соціальним явищем, яке відіграє не останню роль в поширенні злочинності серед цієї вікової групи населення. Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [6].

Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упровадження інновацій [7, с. 169]. Особлива небезпечність цього явища полягає в тому, що вживання наркотиків у більшості випадків викликає незворотні зміни у здоров'ї індивіда, руйнує його психіку, викривлює систему загальнолюдських цінностей, завдяки чому особа легко переступає межу не тільки моральних, а й кримінальних заборон. А на неповнолітніх з ще не повністю сформованим організмом та свідомістю цей вплив є ще небезпечнішим [1, с.63].

Життя і діяльність підлітків поступово переміщується з вулиці у кіберпростір. Інтернет знеособив спілкування, зробив його анонімним, сформував новий тип суспільних відносин та цінностей, які поки що не захищені кримінально-правовими заборонами. Одночасно, у сучасних підлітків значно розширився діапа-

зон небезпечної поведінки, що формально не підпадає під дію Кримінального кодексу [8, 209]. За результатами соціологічного опитування неповнолітніх, проведеного громадською організацією «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» у 2015 році, 11,3% підлітків хоча б один раз у житті вживали наркотики, серед них хлопці складають – 15,4%, дівчата – 7,9% [2, с.48].

І хоча офіційна звітність фіксує зменшення кількості облікованих злочинів, вчинених неповнолітніми у стані наркотичного сп'яніння, підстав вважати, що це реальна тенденція, немає. У 2017 році за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів засуджено 94 неповнолітніх. При тому, кожен четвертий злочинець перебував у стані наркотичного сп'яніння [4].

Розглядаючи формування і реалізацію державної політики щодо наркотиків як важливу складову системних реформ, в Україні розроблено і протягом останніх років реалізується Стратегія державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року, завдання якої спрямовані на вирішення питань, насамперед медико-соціального, економічного, правоохоронного напрямку. Стратегія акумулює вітчизняний досвід боротьби з наркобізнесом та сучасні знання щодо світових підходів формування і реалізації державної політики щодо наркотиків.

Україною ратифіковано Конвенцію ООН про наркотичні засоби 1961 року та Конвенцію ООН про психотропні речовини 1971 року, де визначено основні законодавчі та адміністративні заходи, які повинні діяти в країні під час формування та реалізації державної політики щодо наркотиків [1, с.8-9].

Проте, не дивлячись на понад 50 нормативно-правових актів, які присвячені регулюванню обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу, беручи до уваги певні профілактичні заходи з боку державних органів, наркозалежність серед неповнолітніх та спричинена цим зловживанням злочинність залишається проблемою.

У зв'язку з цим доцільно звернутись до досвіду зарубіжних країн, які досягли значних успіхів у запобіганні та подоланні проявів злочинності неповнолітніх та вживання ними наркотичних речовин.

Як свідчить практика, у більшості розвинутих країн цю проблему вирішують за допомогою заходів профілактичного (виховання), лікувального (запобігання рецидивам) і репресивного характеру [5, с.157].

Різні країни значно відрізняються своєю соціальною політикою щодо вживання наркотиків. Так, в Англії і Нідерландах використовується соціальна стратегія так званого зменшення шкоди – мінімізації негативних наслідків вживання наркотиків на особистість і суспільство. В інших країнах, таких, як Німеччина, Австрія, Франція, Італія, Люксембург, незаконна торгівля наркотиками суворо карається. Разом з тим в цих країнах особи, які зловживають наркотичними засобами і вчинили злочин, зумовлений залежністю від наркотиків (якщо за такий злочин може бути призначено позбавлення волі на строк не більше двох років), мають право на умовне зупинення виконання судового вироку або покарання в разі проходження ними (або обіцянки пройти) курс лікування.

Варто взяти до уваги досвід США, де успішно втілюється в життя освітня програма DARE (Навчання опору наркотикам). Програма починається у дитячих садках і триває аж до старших класів школи. Офіцери поліції, які закінчили спеціальні курси, систематично проводять з учнями спеціальні уроки-співбесіди, на яких діти отримують всю необхідну інформацію про безпеку вживання наркотиків, навчаються протистояти тискові однолітків та казати «ні» на пропозиції спробувати наркотичні речовини. Ця програма стала однією з найбільш ефективних та впливових в країні [5, с.159-160].

Проблема наркоманії серед дітей та підлітків в Україні потребує дієвих заходів щодо її подолання. На жаль, правоохоронні органи не приділяють достатньої уваги заходам щодо зменшення попиту на ці небезпечні речовини, профілактичні заходи не дають вагомих результатів. З огляду на це, було б доцільно запровадити наскрізне навчання у школах та вищих навчальних закладах, присвячене пагубному впливу наркотиків на людину. Державні стратегії щодо наркотиків повинні знаходити практичне втілення у просвітницьких програмах, адже запобігти цьому негативному явищу легше, ніж потім долати наслідки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сердюк О. О. Взаємозв'язок споживання наркотиків і злочинності: дослідження серед ув'язнених, що утримуються в установах виконання покарань Харківського регіону / О. О. Сердюк, Г. О. Марковська. – Харків, 2008. – С. 63-68.

2. Результати соціологічного опитування «Куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, які навчаються: поширення й тенденції в Україні», проведеного громадською організацією «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» – 2015 році [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.unicef.org/ukraine/ukr/ESPAD-ForWEB.pdf>

3. Слущька Т.І. Неповнолітні злочинці: статистика злочинів та покарань/Т.І. Слущька //Судово-юридична газета [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://cipo.com.ua/gangsters/?p=246205/>

4. Національний звіт за 2017 рік щодо наркотичної ситуації в Україні (за даними 2016 року) Поглиблений огляд наркоситуації в Україні для Європейського моніторингового центру з наркотиків та наркотичної залежності [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://aph.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/National-report-2017.pdf>

5. Шостко О. Ю. Програми запобігання наркоманії серед підлітків у США /О. Ю. Шостко . - Х. : Нац. юрид. акад. України, 1997. – С. 157–161.

6. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / О. Е. Kostyuchenko, Т. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, О. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

7. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

8. Головкін Б.М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема // Проблеми законності. 2016. № 133. С. 204-217 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_133_21

9. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal

Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О.В. Таволжанський